

Peruspääoman alentaminen

Kunnanhallitus 04.12.2023 § 326

Valmistelija

Kunnanjohtaja Vivi Marttila

Hyvinvointialueuudistus on aiheuttanut lukuisia erilaisia toimintojen uudelleen järjestelyjä, kuntayhtymien lakkauttamisia ja yhtiöittämissä sekä omaisuussiiroja kuntien ja hyvinvointialueen välillä. Järjestelyjä on ohjattu lainsäädännöllä pääasisassa Voimaanpanolailla ja Kilan lausunnoilla lakisääteisten muutosten johdosta. Lakisääteisten kuntayhtymien osalta siirtyneet kuntayhtymäosuudet on tullut korjata kunnan vuoden 2023 avaavaan taseeseen. Tässä yhteydessä hyvinvointialueelle siirtyneiden lakisääteisten kuntayhtymäosuuksien arvot poistetaan ja kirjataan kunnan peruspääomaa vastaan. Avaavaan taseeseen tehdyt muutokset hyväksytetään kunnanvaltuustolla erillisenä asiakohtana.

Simossa sosiaali- ja terveydenhuolto järjestettiin ennen hyvinvointialueuudistusta vapaaehtoisessa Oulunkaaren kuntayhtymässä. Soten siirtyessä Lapin hyvinvointialueelle päätettiin myös tahe- ja ict-toiminnot lakkauttaa eli koko kuntayhtymä purkaa. Vapaaehtoisen Oulunkaaren kuntayhtymän purussa omistajakunnat saivat lopputilityksessä rahasuorituksia. Simon kunnan saama 657.269,69 euron rahasuoritus on maksettu 30.11.2023.

Voimaanpanolaissa ei ole erikseen säännöksiä ns. vapaaehtoisen kuntayhtymän omaisuusjärjestelyistä johtuvan peruspääoman muutoksen käsittelystä jäsenkunnan kirjanpidossa, joten Kilan jaosto on päättänyt antaa asiasta oma-aloitteisen lausunnon. Kirjanpitolautakunta on 14.11.2023 antanut lausunnon (<https://kirjanpitolautakunta.fi/-/lausunto-sosiaali-ja-terveydenhuollon-ja-pelastustoimen-uudistuksesta-johtuvan-ns.-vapaaehtoisen-kuntayhtymän-peruspääoman-muutoksen-käsittelystä-kunnan-kirjanpidossa>) koskien vapaaehtoisen kuntayhtymän peruspääoman muutoksen käsittelyä kirjanpidossa. Lausunnon mukaan, jotta omaisuusjärjestelyjen kirjanpitokäsittely olisi aiemmasta toiminnan organisointitavasta riippumatta yhdenmukainen, vapaaehtoisen kuntayhtymän irtaimen omaisuuden ja lomapalkkavelan siirroista johtuva peruspääoman muutos kirjataan jäsenkunnassa kuntayhtymäosuuden arvon ja peruspääoman muutokseksi ja kirjaus tehdään kunnassa avaavaan taseeseen 1.1.2023.

Voimaanpanolain 42 §:n mukaan lain 23 §:ssä tarkoitetun irtaimen omaisuuden siirto hyvinvointialueille kirjataan kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kunta toisin päätä. Hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka tulee aina kirjata peruspääomaan. Hallituksen esityksen mukaan (HE 241/2020) pykälän tarkoituksena on ollut ehkäistä omaisuusjärjestelyistä aiheutuvan tulosvaikutuksen syntyminen.

Tällä lausunnolla 139/2023 on vaikutusta kuntayhtymän purusta syntyvään lopulliseen purkuvoittoon/-tappioon. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Oulunkaaren purusta muodostuu Simon kunnalle tulosvaikutteista purkutappiota 157.804 euroa.

Periaatteena on lainsäätäjällä siis ollut, että tulosvaikutusta ei tulisi. Simon kunnalle on aiheutunut uuden lausunnon johdosta vapaaehtoisen

Oulunkaaren kuntayhtymän purusta 157.804 euron tulosvaikutteinen purkutappio, joka kunnan tulee kattaa muulla toiminnalla, pankkitilille on saatu 657.269,69 euron rahasuoritus ja kunnan peruspääomaan on kirjattu kasvuksi 815.073,69 euroa. Ilman Kilan lausuntoa peruspääoman kasvu olisi kirjattu purkuvoitoksi ja siten lisäämään kunnan ylijäämää tulevia vuosia varten.

Kunnan peruspääomaa ei nykyisten säädösten vallitessa voi käyttää mahdollisten alijäämien kattamiseen kuin erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa. Tällainen voi mahdollisesti olla mm. merkittävä omaisuuden myynti tai toimintojen loppuminen. Todetaan, että sote-toiminnot eivät ole enää kunnan järjestettävää eikä tehtävää.

Simon kunnan taloudellinen tilanne on tällä hetkellä vakaa, tilikauden 2023 tulos tulee olemaan ylijäämäinen, talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma vuosille 2025-2026 on tasapainossa ja ylijäämäinen. Kunnan avaavassa taseessa on 4,20 milj. euroa kertynyttä ylijäämää. Tosin kuntatalouden liikkumavara on erittäin pieni ja esim. em. 157.804 euron tappion kattaminen muun toiminnan tuloksella on vaikeaa. Lisäksi todetaan, että Simon kunnan kuntatalouden tunnusluvut eivät osoita/täytä ns. kriisikuntatunnuslukuja eikä kriisikuntatarkastelu ole ajankohtainen.

Peruspääoman alentaminen on poikkeuksellinen tapahtuma. Peruspääomalle ei ole määritelty mitään lakisääteistä minimiä tai maksimia. Simon kunnan peruspääoma on muodostunut vuoden 1997 kirjanpitolain noudattamiseen siirtymisen yhteydessä. Tuolloin kunnat ovat erilaisin periaattein muodostaneet avaavat taseensa ja eikä yhtä määrää eikä menettelyä ole ollut.

Nyt hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä on Voimaanpanolain ja Kilan lausuntojen perusteella kirjattu avaavan taseen muutoksina peruspääomaa sekä lisääviä että vähentäviä eriä. Näiden kirjausten lopputulemana ei ole tehty eikä tehdä mitään erillistä tarkastelua siitä, onko kirjausten jälkeinen peruspääoman määrä riittävä, suuri vai liian pieni.

Kuten edellä on todettu, Simon kunnan kuntatalouden liikkumavara on pienentynyt hyvinvointialueuudistuksen myötä. Verorahoituksen suuruuteen ja vakauteen liittyy erityistä huolta myös valtio-osuuksiin tehtävien sote-tarkistuslaskennoista johtuvien takaisinperintöjen osalta sekä erityisesti tulevan valtionosuusuudistuksen osalta. Simon kunnan saama valtionosuus on selkeästi keskimääräistä saman kokoluokan kuntaa pienempi.

Esitetään kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että Oulunkaaren kuntayhtymän purun johdosta alennetaan kunnan peruspääoman määrää 815.073,69 eurolla ja siirretään tämä määrä yli-/alijäämätilille. Siirrolla katetaan tulosvaikutteisesti kirjattu "purkutappio" 157.804 euroa ja nettovaikutukseksi yli-/alijäämätilille jää kunnan pankkitilille saaman rahatilityksen määrä 657.269,69

Esittelijä

Kunnanjohtaja Vivi Marttila

Päätösehdotus

Esitetään kunnanhallitukselle, että se hyväksyy peruspääoman alentamisen perusteet ja päättää esittää kunnanvaltuustolle, että Oulunkaaren kuntayhtymän purun johdosta alennetaan kunnan peruspääoman määrää 815.073,69 eurolla, joka siirretään yli-/alijäämätilille.

Päätös Hyväksyttiin.

Kunnanvaltuusto 11.12.2023 § 88
2135/02.02.02/2023

Päätösehdotus Kunnanvaltuusto hyväksyy, että Oulunkaaren kuntayhtymän purun johdosta alennetaan kunnan peruspääoman määrää 815.073,69 eurolla, joka siirretään yli-/alijäämättilille.

Päätös Hyväksyttiin.